

MAGYAR ÖRÖKSÉG

114. díjátadó ünnepség

2026. március 21.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
DÍSZTERME

(1051 Bp., Széchenyi tér 9.)

Magyar Örökség és
Európa Egyesület

Magyar Örökség és Európa Egyesület
Székhely: 1078 Budapest, István u. 2.
Postacím: 1131 Budapest, Koma utca 11.
magyarorokseg1995@gmail.com
magyaroroksegitkarsag@gmail.com
Tel.: +36 30 9416-202
www.magyarorokseg.hu

Javaslatokat kérjük küldjék a fenti email címre!

MEGHÍVÓ

MAGYAR ÖRÖKSÉG

114. díjátadó ünnepségre

A díjátadás időpontja: **2026. március 21.** (szombat), **de. 11.00 óra**

A díjátadás helyszíne: **Magyar Tudományos Akadémia Díszterme**
(1051 Budapest, Széchenyi tér 9. I. em.)

Kitüntetésben részesülnek a díjátadás sorrendjében:

Szakolczay Lajos írói életműve

laudátor: Vincze László papírmertő mester

Kovács Eszter operaénekes kimagasló énekművészete

laudátor: Zoboki Gábor Kossuth-díjas építészmérnök

Romhányi György orvosprofesszor életműve

laudátor: Prof. Temesvári I. Péter reumatológus szakorvos

A Pro Bartók Társaság kulturális tevékenysége

laudátor: Sipka Sándor professor emeritus

Legendi Géza festészete és példaértékű helytállása

laudátor: Ladányi Sándor abrudbányai református lelkész

Kincses Károly és Kolta Magdolna magyar fotográfiáért végzett munkássága

laudátor: Jelenczki István filmrendező, képzőművész, fotográfus

A Fornet család generációkon átívelő nemzetszolgálatára

laudátor: Prof. Paragh György, az MTA doktora

Köszöntő

A köznapi gondolkodás kicsit értetlenül áll a Magyar Örökség díj léte előtt. Nem azért, mert nem tartanak fontosnak a hagyományos értékeket, vagy éppen az alkotómunkát. Minden kulturális közösség intézményi rendszert hozott létre a saját öröksége megőrzésére, biztosítandó azt, hogy a mindig következő generáció tagjai is megismerhessék azokat. Még ha szélsőséges csoportok megkérdőjelezzik is ennek fontosságát, a kisebb közösségek még mindenütt távol állnak ettől a mentalitástól. Magyarországon az örökség nyilvántartásában, megőrzésében és értékeinek közvetítésében nem csak a történelmileg kialakult intézmények – levéltárak, könyvtárak, múzeumok, művelődési házak stb. – vesznek részt, hanem külön kialakult a helyi értékek nyilvántartásának rendszere, amelyre épülve az országos és nemzeti értéktár is számontartott. A kiemelkedő értékkel bíró hagyományi elemek a hungaricum nyilvántartásba kerülnek, nemzetközileg pedig az UNESCO keretein belül kialakított nyilvántartási formák – világörökségi helyszín, szellemi világörökség, világemlékezet lista – szerint becsültetnek meg.

Az alkotómunka elismerésére szakmánként számos forma alakult ki, rangos állami elismerések mellett a kulturális közösség tagjai, vagy nemzetközi társaságok, informális körök, a – valódi és nem pártpolitikai – civil világ is megtalálta a megbecsülés kifejezésének lehetőségeit.

Hol helyezkedik el akkor a Magyar Örökség díj ebben a mezőnyben, és egyáltalán szükség van-e egy külön díjazási forma fenntartására? A válaszadáshoz tudnunk kell, mit értünk a „magyar” és mit az „örökség” kifejezésen. A XXI. század elején is meg kell tudni fogalmazni, mi a magyar. Akkor, amikor van már magyar olimpikon, aki nem tud magyarul, nem is Magyarországon született, de magyar állampolgár. Akkor, amikor mindig tudtuk, hogy „Kozák és lengyel nagyapáktól származó bolgár és magyar” (Baka István, *A Jantra hídján*) közösség tagjai vagyunk. Akkor, amikor tanítjuk: kultúránk, civilizációnk minden elemében befogadó jellegű, vagyis más kulturális közösségek hatása alatt áll: népművészeti motívumaink, népballadánk éppen úgy, mint a magyar irodalmi, művészeti, teológiai vagy éppen filozófiai gondolkodás. Technikai civilizációnk fejlődéséhez hozzájárultak magyarok, magyar iskolázottságú polgártársaink, és kis nép lévén is nagy teljesítményeket mutattunk fel a világnak, jóllehet a haladást hozó eredmények többségét mégis mások tudásának köszönhetjük.

Magyar tehát mindenki, aki ezt tudja, és ennek a tudatában alkot. Magyar örökség díjas akkor lesz, ha ő maga emberként is konszenzusos egyéniség, erkölcsi tartásból is példát mutat, nem pártoskodik, főként nem gondolja, hogy a magyar érték bármi felett álló lenne az értékek sorában, csupán az értékvilág része.

Sokak szerint „minden örökség”. Könyvek is jelentek meg ezzel a címmel. Egy nemzeti könyvtár – és minden nemzeti intézmény – köteles válogatás nélkül megőrizni mindent. Az imakönyvet és a pornomagazint is. Kulturális örökségünk része minden szélsőséges eszmét hirdető kiadvány is, szégyellhetjük, elítélhetjük, de hozzánk tartozik.

A Magyar Örökség díj azonban értékelhet, a díjat odaítélőknek bírálniuk, válogatniuk kell. Ezt teszik minden díj értékelő bizottságában, ezért is fontos tudni ezt, és felesleges vitatni bárkinek bármilyen kitüntetését, ha az idők változnak, vagy ha a bírálóbizottság összetétele változik. A leglényegesebb az érték szemlélete.

Mindenkinek van hite, azonban az, hogy milyen vallási közösséghez tartozik, sok tényezőtől függ: hova született, kik nevelik fel, ő maga mit tanul, milyen hatások érik. Vallást intézmények képviselnek, vallási szabályokat az intézmény érdekeit követő emberek alakítják. Így az egyházak, mindenféle embercsoportok által létrehozott más intézmények, társaságok, nyilvános, vagy titkos körök vezető, tagjai. Az emberek hite – mindenkinek van – azonban értékalapú.

A Magyar Örökség díjjal kitüntetettek tehát magyarok a fenti értelemben, értéket alkotók, értékeket képviselő, kiemelkedők és példaadók. Intézményként, csoportokként, vagy magánszemélyként. Olyanok, akiket a saját szűkebb közösségükön túl a magyarok teljes közössége elismer, ismertek és elfogadottak más kulturális közösségekben, vagyis tevékenységük nemzetközileg is látható.

Monok István
a Magyar Örökség díj Bíráló Bizottsága elnöke

*****

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!
Kedves Lajosom!

A Magyar Örökség díj azoknak szól, akik nem csupán jelen vannak a magyar kultúrában, hanem őrzői is. Olyan életműveket ismer el, amelyek túlmutatnak az egyéni teljesítményen, és a nemzeti emlékezet részévé válnak. Ma egy ilyen életmű előtt tisztelgünk, amikor Szokolczay Lajost kitüntetjük. Munkássága a magyar irodalom szolgálatának ritka példája. Nem reflektorfényben, nem a hangos ítéletek terepén, hanem az elmélyült figyelem, a következetes értékvállalás és a szellemi felelősség útján járva vált meghatározó alakjává irodalmi közéletünknek. Az ő életműve nem látványos gesztusokból épül fel, hanem kitartó jelenlétből, abból a fajta hűségéből, amely évtizedeken át képes ugyanazt a kérdést újra és újra feltenni: mit jelent számunkra a magyar irodalom, és mit

jelent rajta keresztül magyarnak lenni? Irodalomtörténészként, kritikusként, esszéistaként és szerkesztőként egyaránt azt képviseli, hogy az irodalom nem pusztán esztétikai jelenség, hanem erkölcsi tapasztalat. Írásaiban az elemzés sosem vált öncélúvá, a kritika sosem lett romboló. Mindig az értelmezés, az összefüggések feltárása, az érték felismerése vezette. Munkásságát áthatja az a meggyőződés, hogy az irodalom közösségi ügy: a nyelvben megőrzött történelem, sors és tapasztalat. Különös figyelemmel fordul a 20. századi magyar irodalom nagy kérdései felé. Azokhoz az alkotókhöz, akik történelmi kataklizmák közepette is ragaszkodtak a szellemi tisztességhez. Értelmezéseiben mindig jelen van a folytonosság gondolata. A magyar irodalmat nem elszigetelt korszakokként látja, hanem egymásba kapaszkodó nemzedékek párbeszédéeként. Így válik munkássága az emlékezés egyik formájává, amely nem konzervál, hanem továbbgondol.

Szerkesztői és közéleti tevékenysége ugyanezt az értékrendet tükrözi. Folyóiratok, könyvsorozatok, irodalmi műhelyek mögött ott áll az ő figyelme és mértéktartása. Sokak számára iránytű: nem tanító szándékkal, hanem példamutatással. Jelenléte azt üzeni, hogy az irodalommal való foglalkozás nem karrier, hanem szolgálat.

Ami különösen indokolttá teszi a díj odaítélését, az a szellemi magatartás, amely egész pályáját jellemzi: hűség a magyar nyelvhez, az irodalom erkölcsi súlyához, ahhoz a meggyőződéshez, hogy vannak maradandó értékek, amelyek nem a pillanat ítéletétől függenek. Ez soha nem volt merev vagy múltba forduló, ellenkezőleg: nyitott, kérdező és párbeszédre kész.

Ez az elismerés olyan teljesítményekért született, amelyek mértéket adnak. Életműve alapvetés. Arra tanít, hogy a kritika lehet építő, a hagyomány lehet élő, a gondolkodás lehet egyszerre szigorú és emberséges. Arra tanít, hogy a magyar irodalom nem csupán örökség, hanem felelősség is.

Megidézem azt az emberi közeget, amely nélkül Szokolczy Lajos életműve elképzelhetetlen. Barátságai nem mellékszálai, hanem belső tartóoszlopai szellemi pályájának. Döbrentei Kornél életművének értelmezőjeként nemcsak a költőt mutatja fel, hanem a felelős, közösségért gondolkodó értelmiségi példáját. Földi Péter művészetében a képek nyelvén megszólaló magyar mitológia és az archaikus emlékezet közelsége jelentett számára szellemi otthon. Jómagam papírmolnár munkájában pedig annak a lassú, kézzel végzett, időtálló alkotásnak a példáját látta, amely nem a pillanatnak készül, hanem a maradandóságnak. Ezek a barátságok arról tanúskodnak, hogy Szokolczy Lajos számára az érték mindig emberi arcot viselt, s hogy az irodalom, a művészet és a mesterség végső soron ugyanabból a forrásból fakad.

Érdemek, elismerések, díjak, munkák, munkahelyek felsorolása Lajos számára nem fontos. Íme, ami lényeges:

„Azt kérdezed ki az igazi, ki a valódi barát?
Az, akinek megérted minden kimondott és hang nélküli szavát.
Kinek villanásnyi mosolya, apró kis öröme elúzi minden bánatod,
s köztetek nincs olyan, hogy alul múlod őt, vagy túlszárnyalod.
Az az igazi barát, kit szeretsz, tisztelsz, csodálsz,
s ha választásra kerül a sor, te szó nélkül mellé állsz.
Az a barát, kinek öröme az örömed, bánata a bánatod,
kinek barátságát minden körülmény közt vállalod!”

Munkássága beépült abba a hitelességbe, amelyet a Magyar Örökség díj névvel is kimond. Engedjék meg, hogy a díj átadásakor fejet hajtsunk, köszönjük meg azt a csendes, következetes munkát, amely nélkül szegényebbek lennénk nyelvben, gondolkodásban és önismeretben.

Köszönöm figyelmüket.

Vincze László

*****

LAUDÁCIÓ – Kovács Eszter operaénekes Magyar Örökség díjához

Különös, már-már regénybe illő, hogy a tiszánánai parasztcsaládból származó, álmodozó lányt, éppen a téeszbe látogató „elvtárs” fedezte fel. Konzervatórium, Zeneakadémia... és máris Bartók Juditját éneklí az operaházi felvételijén.

Pályája üstökösként ívelt felfelé, de nem a vakmerőség, hanem a tudatos építkezés jegyében. Bár okosan a hanggyilkos szerepeket fiatalon elkerülte, abban a Lukács Miklós által vezetett operaházban debütált, ahol újrateremtették Magyarországon a hatvanas évek közepétől a Wagner-játszás kulturáját. Elképzeltük a távolságot a falubéli vályogház csendjétől Brünnhilde sziklájáig – s mégis, ez az út Eszter számára természetes ívként teljesedett ki. Akkor még magyarul futottak a Wagner művek. Lukács Miklós mellett a legendás Erdélyi Miklós, Mikó András operarendező támogatta az ifjú művészt, vitte bele ebbe a zenedrámai, örült világba. Bár énekelni tanulni Maleczky Oszkárnál kezdett, Sipos Jenő hangmágus bontotta ki a torkában leledző csodát. A felejthetetlen Závodszy Zoltán vonta be az ízig-vérig Wagneri világba: a természetes éneklés elvárása szerint mondogatta: „úgy énekelj, mint a madarak...”

Ferencsik János muzikalitásának köszönheti Bartók Judit-szerepének előkészítését, így „Az év koncertjét” énekelhette fiatalon Kovács Kolossal, a frankfurti Alte Operben,

Michael Gielen vezényletével. Szerencsénk, hogy megmaradtak felvételei Lovro von Matačić-csal is, a XIX. századi repertoár nagy-mesterével.

Művészi példaképe a XX. század egyik legnagyobb drámai szopránja, Birgit Nilsson volt – s nem csupán példakép, hanem partner is: több alkalommal váltva énekelték a Ring főhősnőjét. Nilsson Eszterhez hasonló, elképesztő erővel és tudatossággal vált világsővé. Fényképek örökítik meg, ahogy ő is fiatalon, zeneakadémistaként térdepel egy svéd tanyán a cukorrépa földeken, és ő is ide tért vissza, mikor karrierjét a nyolcvanas évek közepén befejezte. Wagner egyik legsodálatosabb hősnőjének atlaszi terheket kell hordoznia, és természetesen mindig a Götterdämmerung démoni zárójelenetét kellett Eszternek is előénekelnie a világban. Az ő személyiségét jellemzi ez az Istenből lett ember önfeláldozása egy jobb világért...

Kovács Eszterrel lelkiileg közös szeretet fűz minket össze Leonie Rysanek művészetéhez való rajongásunkban is. Közös bennük számomra a Walkür Sieglindjének megformálása. Az olyan „operabolondok”, akik az operát nem csupán műfajnak, hanem létszükségletnek tekintik – imádják az entuziazmust képviselő és természetes hangadottságú énekeseket. Úgy szoktuk mondani: Urweib... Őserejű, szinte démoni Nő... Wagner Kundry-ja, utolsó megírt nagy női szerepe mutatja ezt leginkább. Esztert egyértelműen ezek közé a Birgit Nilsson-ok, Astrid Varnay-k, Kirsten Flagstad-ok és nagy kedvenceim, Leonie Rysanek-ek és Leyla Gencer-ek kongeniális karakterébe sorolom.

Mahlernek fontos volt ez az extázis, a „magánkívüliség” állapotába való kerülés. Én fiatal wagneristaként örök emlékeimben őrzöm ezeket az Erkel Színházbeli előadásokat. Esztert hallani földönkívüli élmény volt, és bizonyára meghatározta a generációm Wagnerhez fűződő kapcsolatát. Micsoda operai élmények voltak... Talán mindannyian emlékszünk arra a bizonyos 1983 február 13-i Parsifal bemutatóra, amikor Wagner halálának centenáriuma Ferencsik János személyesen érte el már megtört egészségi állapotban, hogy újra megszólaljon Wagner legkontemplatívabb műve.

De ugyanúgy rajongott Eszterért Zubin Mehta, vagy a lírai alkatú Silvio Varviso is. S ahogy alakult a nemzetközi pályája, utolérhette az az óriási lehetőség, hogy az operavilág egyik legpatinásabb helyszínén, a New York-i Metropolitanban is énekelhetett. A társulattal háromhónapos jubileumi, észak-amerikai turnéra indulhatott Renata Scotto, Domingo és Pavarotti oldalán.

Példaértékű Eszter visszavonulása is. 48 évesen, rendkívül fiatalon köszönt el a színpadtól, olyasfajta mély érzelmeket élhetett meg, mint *A Walkür* Wotanja, mikor legkedvesebb lányától válik el. Magasztos, de tragikus pillanat lehetett ez az életében. Hazatérése után – függetlenül itthoni operai szerződésétől – nem kapta meg a méltó lehetőségeket. Ezeket az utolsó éveket a magyar közönségnek ajándékozta, s ekkor

hallhattam Sieglinde szerepében többször én is. Azt állítja, hogy ezt sose bánta meg. Nem hiszem el. Egy ilyen elbújásos visszavonulás a tülekedésből egyértelműen egyik kedvenc zeneszerzője, Mahler Friedrich Rückert versére írt csodálatos dalát juttattja eszünkbe: „Ich bin der Welt abhanden gekommen” („Búcsút mondtam én a nagyvilágnak... „)

„Meghaltam a világ forgatagának,

és egy csendes területen pihenek!

Egyedül élek a mennyországomban,

a szerelemben, a dalomban.”

Képzelnék el egy fiatal lányt, aki gondolataiba mélyedve, magányosan ül a Tisza partján és elmerül a folyó gyönyörűségében. Én Siegfried Rajnáját látom ebben a képben. Eszter alakja is így él bennem... Ő maga is sűrűn emlegeti Pilinszky sorait „Mert az özekeket egészen sohasem lehet megszelídíteni”.

Kedves Eszter, boldogsággal tölti el a szívünket, hogy a Magyar Örökség díjat egy ilyen nagyszerű művész és ember veheti át a mai napon.

Zoboki Gábor

Kossuth- és Ybl-díjas építész

*****

Dr. Romhányi György (1905 – 1991), a kórbonctan professzora Pécsen (1951 – 1976)

Romhányi György pályája a budapesti Orvosegyetem Kórbonctani Intézetében kezdődött, ahol habilitációs képesítést és egyetemi magántanári címet szerzett. Mégis 1946-ban állását elveszítette, kényszerűségből egy ideig kukoricát kapált szülőföldjén. Majd a szombathelyi kórház kórbonctani osztálya alkalmazta őt főorvosként. 1951-ben a pécsi egyetem Kórbonctani Intézetének élére került és ott legendás professzorrá vált. Folytonosan újíttott. A diákok tanulásának segítésére saját kezűleg készítette el az emberi szervek bonctani készítményeit, úttörőként megvalósított, másutt ismeretlen élethű színezéseivel. Ezek a tanulságos tárgyai azután híressé váltak és ma is híresek. Egyéni, igen eredeti, „kérde – kifejtő” oktatói módszere, sziporkázó és magával ragadó előadótermi és bonctermi tanításai lebilincselték hallgatóit. Hála szenvedélyes, személyes oktatásának, nagy tudásának, bölcsességének, humorának, a kórbonctan a diákság egyik leghasznosabb és legkedveltebb tantárgyává varázsolódott. Voltak, akik végzett orvosként is be-belopóztak egyetemi előadásaira. A mindig zsúfolt tanteremben a „hívatlan vendégeket” ő évek múltán is felismerte s ezt a tényt kis kacsintással jelezte. A példamutatóan szerény, póztalan, mégis lenyűgöző Professor búvkörében a diákok

az orvoslás fontos szakmai ismereteit, az orvosi és általános emberi magatartás, az etika helyes gyakorlatát tanulták el, a bizalom és derű légkörében. Derű? – kérdezhetnénk. Igen, a boncterem komor hely, de ő nem számúzta onnan a mértéktartó vidámságot. Ám mindig fekete nyakkendőt viselt, az elhunytak iránti tiszteletből és a köszönet jeleként is, amiért a holtak tanítják az élőket, a jövő orvosait.

Romhányi professzor rendkívüli tehetsége egy gyászos emlékezetű történelmi időben is érvényesült. Segíthette őt ebben, hogy városa, Pécs, egy nagy hagyományokkal bíró szellemi-egyetemi központ, Klebelsberg Kuno szavaival „a magyar Heidelberg”. Másrészt Pécsen az ő korában országosan is kiemelkedő egyetemi oktatók működtek. Ezért a diktatúra kártevéséi ellenére a hallgatók általában magas színvonalú, igényes és a lehető legkorszerűbb oktatásban részesültek. Romhányi György számára fontos lehetett professzor társaival, munkatársaival, sőt a medikusaival való találkozás és kölcsönhatás. Ő így vall erről, idézem: „lelkierőt merítettem a tekintetekből”. 1960 táján egy végzős évfolyam szavazott arról, hogy ki volt az a tanárunk, aki a legmaradandóbb benyomást gyakorolta rájuk az egyetemi éveik alatt. A szavazatok 98 %-át Romhányi György kapta. A fennmaradó 2 %-on olyan szintén vitathatatlan nagyságok osztoztak, mint Szentágothai János, Kerpel-Fronius Ödön és Környey István professzorok, nem is említve a kor seregnyi más nagyszerű és kedvelt pécsi oktatóját.

Az oktatás mellett a kutatás éltette. 1960-ban pár napos kivizsgálásra kórházi ágyba kényszerült, mikroszkópját oda is becsempészte. Világelső új módszere, a festési eljárásokkal kiegészített polarizációs mikroszkópia egyes kérdésekben ma is versenytársa a korszerű elektronmikroszkópiának. Ezt az újítást nemzetközileg is elismerték, a nagyvilágban számos helyen alkalmazzák. Kimagasló munkájáért a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja címet és a Kossuth-díjat nyerte el.

1976-ban nyugdíjazták. Ekkor az idegsebészet biztosított számára kutatóhelyet élete végig. 1986 táján budapesti kórházunkban is előadott, teljes szellemi frissességben, régi fényében tündökölvén. Sajnos, medikusokat már nem oktathatott. Mai szemmel ez ellen bizony lázadnunk kellett volna, még az erőszakos rendszer idején is. Valahogyan úgy, ahogy a lelkes környezetvédők egy kivágásra ítélt öreg fa törzséhez láncolják magukat, testükkel védve azt a pusztítástól.

A professzor hívei – élükön Kellermayer Miklós emeritus professzorral – féltő gondnal ápolják emlékét. Nevét viseli a pécsi orvoskar aulája. Alakja életnagyságú pécsi szobrán, arcvonásai jutalomérméken tűnnek fel. Könyvek és tanulmányok idézik fel rajongásig szeretett személyét, példamutatását, emlékezetes tetteit, életre szóló tanításait, szállóigévé vált mondásait. Ő a múltidézés központi alakja a 2000 óta kis szülőfalujában, Száron a tiszteletére évente megrendezett orvosi találkozón.

65 évvel ezelőtt voltam Romhányi professzor hallgatója. Életem nagy ajándéka az ő tanítása, és az is, hogy a mai szép ünnepen felidézhettem őt, ismételt kései köszönetemmel.

Prof. Temesvári I. Péter

*****

A „PRO BARTÓK TÁRSASÁG” MŰKÖDÉSE NAGYSZENTMIKLÓS-SZEGED KAPCSOLATÁBAN

Bartók Béla születésének 120. évfordulója alkalmából, 2001 tavaszán Tamás Sándor nagyszentmiklósi főgyógyyszerész megalapította a PRO BARTÓK TÁRSASÁGOT hét nagyszentmiklósi értelmiségi és egyetemista társaságában. Ők: Tamás Éva főgyógyyszerész, Papp Miklós mérnök, Ambrus Mihály mérnök, továbbá Tamás Zoltán, Papp Andrea és Ambrus Attila egyetemi hallgatók. A cél az volt, hogy a Társaság kegyelettel ápolja Bartók Béla emlékét, őrizze szellemiségét, valamint, hogy a világhírű zeneszerző életművét népszerűsítse a szülővárosában és annak vonzókörzetében. Az első ünnepi koncert 2001-ben Kocsis Zoltán zongoraművész és karmester támogatásával jött létre.

2002-ben Tamás Sándor felkérésére Kerek Ferenc Liszt Ferenc díjas zongoraművész professzor, a Szegedi Tudományegyetem Zenei Fakultásának dékánja elvállalta a Társaság művészeti vezetését. Ebben a munkában társa, segítője a felesége, Fekete Éva zongoraművész-tanár. Társult hozzájuk Stancovici Felicia professzor asszony, a Temesvári Vesz Egyetem Zenei Fakultásának dékánja, továbbá Koczka György író, publicista.

2002-ben a Magyar Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma ajándékozott egy felújított Bösendorfer zongorát a Társaságnak, ami Kocsis Zoltán hatékony segítségével az Országos Filharmóniai Társaság hangszertárából került Nagyszentmiklóásra.

2004-ben Kerek Ferenc megálmodta és elindította a Szegedi Nemzetközi Bartók Béla Zongoraversenyeket. Egy évtizedig a két évenként rendezett versenyeken 16 ország ifjú művészeinek legjobbjai, minden alkalommal – gálakoncert keretében – Bartók szülővárosában is bemutatkoztak, és bemutatták minden zongorára írt kompozícióját.

Évenként két ünnepi hangversenyt tartanak. Márciusban Bartók születésének, szeptemberben halálának hónapjában a Nákó kastélyban, ahol felújításra került a Bartók emlékszoba 2005-ben a Budapesti Bartók Archívum támogatásával.

A város két szoborral tiszteleg géniusza előtt: az egyik Jecza Péter műve 1993-ból, a másik Aurél Ardeleanu alkotása 2015-ből.

Az elmúlt 25 évben több mint 80 rendezvény történt híres és világhíres művészek és zenekarok részvételével, első sorban magyarokkal és románokkal. De voltak művészek Németországból, Görögországból, Angliából, az Egyesült Államokból, Japánból, Dél Koreából is.

Jelenleg közös EU pályázat működik Nagyszentmiklós és Mórahalom között. Továbbá már elkészült egy terv a korszerű Bartók Béla Kulturális Központ megépítésére.

Számomra nagy öröm volt Rózsa húgommal együtt átélni itt 2025. szeptember 5-én a koncertet, majd a valódi, városi ünnepet, szép szobor koszorúzásokkal, román polgármesteri beszéddel és komoly, magyar állami képviselővel az MMA részéről. Az itt szerzett nagyon nemes élmények hatására fogadtam el a felkérést a felterjesztés megírására a Magyar Örökség díjhoz.

Égészen kivételes értéke a Társaság életének, hogy 2019–2024 között megtörtént – nagyobb részben Tamás Sándor saját vagyonából, kisebb részben Kerek Ferenc anyagi hozzájárulásával – a romos evangélikus templom átalakítása egy új református templommá. A munkát segítette Zakariás Attila és a polgármesteri hivatal is. Ez a szép épület a más felekezetűek számára is a nemzeti összetartozás és életben maradás jelképe a környék magyarjainak! Ennek a jelentőségét akkor érezhetjük át, ha tudjuk, hogy ez olyan városban történik, ahol a magyar lakosság aránya csak 5 százalék, és ahol 45 évvel ezelőtt, a 100. évfordulóra érkező szegedi koszorúzókat még a buszból sem engedték kiszállni. A jelenlegi, jelentősen megjavult helyzetnek, hangulatnak a kialakításában, átférfmálásában hatalmas szerepe van a „PRO BARTÓK TÁRSASÁG”-nak, melynek vezetői felismerték, hogy Bartók Béla szellemének, emlékének, munkásságának elevenen tartása a szülőhelyén nem csak a kegyelet tisztessége, hanem olyan eszköz, lehetőség is, mely egy több nemzetiségű közösség jobbá válását segíti, de ahol büszkeség magyarnak megmaradni! A „Pro Bartók Társaság” az egyik legdrágább magyar örökséget őrfzi itt!

2026 márciusában, Bartók Béla születésének 145. évfordulóján kiemelt jelentőségű ünnepséget és koncertet kívánnak szervezni.

Dr. Sipka Sándor
professor emeritus

*****

Legendi Géza festőművész, (1944) Zalatna, Fehér megye, Erdély.

Tisztelt Elnök Úr, Tisztelt Bíráló Bizottság, Kedves Ünneplők, Hölgyeim és Uraim!

„Van olyan ember, akinek nagy tűz lobog a lelkében, de soha, senki nem jön, hogy megmelegedjen mellette. Az arra járók nem látnak mást, mint a kéményből gomolygó kis füstöt, és továbbmennek” (Vincent Van Gogh).

Nem véletlenül választottam ezt az idézetet. Az egyik oka az, hogy Legendi Géza festőművésznek a kedvenc alkotójától származik, a másik pedig az, hogy Legendi Géza festőművész életét és sorsát, oly egyszerűen és híven írja le, hogy szinte beleborzong az, aki őt ismeri. Hála Önöknek, ezt a lobogó tüzet, ma sokan megismerik és hiszem, hogy jónéhányan megmelegednek majd mellette.

Géza bácsi az erdélyi Zalatna nevű kis bányavárosban él és alkot. Több mint négyszáz festménye van, ezek főként tájképek és a helyi környezet szépségét ragadják meg. Élénk színvilággal és expresszív, posztimpresszionista hatásokkal ábrázolják Erdély érchegységi tájait. Művészete nem csupán látvány, a természet és épített környezet lecsendesedését és a hagyományok tiszteletét közvetíti, Gruzda János lelkész-festő nyomdokaiban lépkedve. Házak, dombok, erdők és fák, nyári és téli színekbe öltözve, erős érzelmi kapcsolatot teremtenek a szemlélővel. Rövid, lendületes ecsetvonásokkal és erős kontrasztokkal Erdély természetének teljes spektrumát örökíti meg és egyben túlmegy egy olyan szférába, amely a helyi önazonosságról épített örökségről beszél összefonódva az örök természeti környezettel. Művészete ily módon, univerzális üzenetet közvetít az erdélyi hagyományos természeti és kulturális környezetről.

Felesége, néhai Legendi Margit volt az, aki támogatta művészi pályáját és kivételesen kritikus szigorral csiszolta, formálta művészi vénáját. Még akkor is, amikor megvakult betegsége miatt, tovább bátorította és kérte, ne hagyja abba a nehézségek és megpróbáltatások ellenére.

„Vallásos ember vagyok...” – mondta Géza bácsi legutóbbi beszélgetésünk alkalmával, – *„...és a tájfestést szeretem a legjobban, mert az Isten alkotása. Ezért amikor festeni kezdek, mindig imádsággal kezdem: Istenem segíts meg! A legnehezebb dolog a művész számára meglelni, megtalálni a szépet, de amikor az ember megtalálta, annál nagyobb öröm nincs! Megragadja és hirtelen minden elcsendesül, nem marad semmi más csak az a magasztos érzés, hogy eggyé válik a természettel”*. Zalatnán szinte két kézen össze lehet számolni a magyar lakosságot. A valamikor még többségben magyarlakta helység most lehangoló látványt nyújt. A kommunista rendszerben épült betonépületek és sablonos

kockalakások még a művészethez nem értő szemét is sértik, hát akkor egy művészt? Ott élni, özvegyen, amikor el lehetett volna menni a fiához, Leventéhez, önkéntelenül is kérdést szült. Miért maradt itt? A válasz nem lepett meg – hiszen magam is itt élek, igaz kicsit tovább, úgy félóránnyira, a mórvidék szívében, Abrudbányán, – „nem hagyhattam itt az őseim sírját” – hangzott a válasz és én teljesen egyetértettem vele. Van, aki makacsságnak mondaná, vagy éppen bolondságnak azt, ami Géza bácsit és sok más „külhoni” magyart ebben az érzésben összeköt, pedig egyszerűen nem más, mint hazaszeretet. Makacs és szent hazaszeretet!

Rendszerváltáskor, 1989-ben megverték, leköpdösték csak pusztán azért, mert magyarul beszélt. Sokáig bosszantották, csúfolták. Megpróbálták megtörni, de nem sikerült. Géza bácsi mindezek ellenére elérte azt, hogy nem csak megszokták és elfogadták, hanem kialakult egy olyan állandó rajongói kör, akik rendszeresen látogatják festőműhelyét, kiállításait.

„Meg lehet szeretetni a kultúrát, ha az ember állhatatosan és szeretettel próbálja átadni” – mondta Géza bácsi és én nem szoltam semmit, csak csodáltam azt az erőt és dacos elhatározást, ami szavaiból áradt.

Többször volt külföldön is. A franciaországi Avallonban, Vézelay-ban, Lormes-ben, a svájci Friburgban, ahol festőtáborokban vett részt. Marasztalták is többször, maradjon ott és csak a művészetnek éljen, de mindig visszatért, hazatért, ahová a szíve és ősei kötötték, Zalatnára.

Legendi Géza lelkében, nagy tűz ég, és ahol nagy tűz ég, azt nem lehet csak úgy kioltani. Kívánom, hogy Géza bácsi talentumának szépsége, szeretetének elfogadó szelídsége és helytállásának jelent és jövőt munkáló példamutatása sokáig tartson. Isten áldja meg erőben és egészségben mindazért, amit népéért, nemzetéért és anyaszentegyházért tett és remélem, továbbra is tenni fog.

Ladányi Péter Sándor református lelkész

*****

Tisztelt Honfitársaink, köszöntöm Önöket! Kedves Magdi és Károly!

A fénykép az Idő-pillanat törtrésze alatt a mindenkori jelent őrzi, megtartja a múltat nekünk, akik akkor ott, nem voltunk jelen, de a rögzített kép mágiájának köszönhetően ott tudunk teremni. Micsoda Időutazást, rálátást ad a művelődéstörténetre, és milyen mély visszatanulási lehetőséget enged az emberiség és a magyarság számára.

A 72 éves Kincses Károlynak és a 46 éves korában gyógyíthatatlan betegségben meghalt Kolta Magdolnának, valamint elkötelezett barátainak múlhatatlan érdemei vannak abban, hogy a teljes szakmai és politikai szembenállás keresztüztüében létrehozták a Magyar Fotográfia történetének, valamint a kortárs hazai fotóművészetnek két alapintézményét: a Magyar Fotográfia Múzeumot Kecskeméten és a Mai Manó Múteremházat Budapesten.

Anyagi támogatás nélkül jött létre a magyar fény-kép alkotók „Noé bárkája”. Történetiségében mentette meg a hazai és a külföldön alkotó magyar fotóművészek munkásságának életművét.

Kedves Magdi! Iserős neked ez a hely, hisz itt, az MTA Dísztermében vetted át 28 évesen, 1986-ban az irodalomtudományi kandidátusi diplomádat.

Kolta Magdolna tanulmányait az ELTE magyar-történelem, valamint összehasonlító irodalom- és nyelvtudomány szakon fejezte be, majd elvégezte a fotómuzeológiai szakot. A Tudományos Minősítő Bizottság ösztöndíjasa volt az ELTE Összehasonlító és Világirodalmi Tanszékén, témája a 19. század magyar színháztörténete volt. Négyhónapos állami ösztöndíjjal Bécsben, a Collegium Hungaricumban, a budapesti és bécsi színházak történetének összehasonlító kutatását folytatta.

1992-től haláláig: a Magyar Fotográfiai Múzeum igazgatóhelyettese. Kutatott témái a 19. századi színház- és drámatörténet.

1995-től: a látás kultúrtörténetének vizsgálata. A *Medvetánc* folyóirat egyik alapító szerkesztője, majd az Atlantisz Könyvkiadó szerkesztője volt. 1991-től a Múzeum által kiadott, *A magyar fotográfia történetéből* című könyvsorozat 38 kötetét Kincses Károllyal közösen készítették el.

Dr. Kolta Magdolna fotómuzeológus 2005. június elsején, 46 évesen elhunyt. Károly vesztesség utáni gyász munkájának eredményeként született meg a Magdi Könyve. Megrendült emlékezések, búcsúzások mellett Magdi írásainak és fotóinak egy márvány súlyú könyvcorpusa jött létre. Magdi halála után egy évvel barátai a Mogyoród hegyen egy ezüst hársfát ültettek el. Magdi fája egyenes, szép, magasra nőtt és arányos önmagához.

Kincses Károly fotómuzeológus, a Szombathelyi Tanárképző Főiskola népművelés-magyar szakát végezte, vörös diplomával. 1981–88 között fotótechnika-történeti alkotótáborokat vezetett Flesch Bálinttal közösen. Innen indul el a régi nemes fotó eljárások újra felfedezése és megléte a mai hazai fotó alkotásokban. A budapesti Pázmány Péter, a szegedi József Attila, a Kaposvári és a Színház- és Filmművészeti

Egyetemen tanított óraadóként. Kolta Magdolna és Kincses Károly szakmai elhivatottsága és az a baráti és tanítványi kapcsolat rendszere, amit kialakítottak maguk körül, belső erejénél és küldetésénél fogva sikerre volt ítélve. Ebben a munkában én is részt vettem, valamint közös tanítványaink. A kulturális antropológia oktatása 1990-ben indult Budapesten, az ELTE-n. Alapítója és vezetője Boglár Lajos volt, a kiváló kulturális antropológus. Mindketten itt oktattunk vizuális antropológiát. Károly a fotó történetét, én a vizuális antropológiát, a műtárgy fényképészetet és labor technikát tanítottam. A megtartott órák után a hallgatók örömmel vettek részt a létrejövő kecskeméti Fotográfiai Múzeum több százézes fotográfiai gyűjteményének rendszerezésében.

A múzeum Kolta Magdolna és Kincses Károly idejében a hazai és nemzetközi kapcsolatok révén figyelmet, rangot vívott ki a magyar fotónak. Ebben a munkatársi kapcsolatban, Magdi szellemi szervezői munkabírása, nyelvi tudása és az ő belső természetes jósága, „sugárzása” sokat, nagyon sokat jelentett.

Mai Manó Múteremház. 1995–99 között a Mai Manó-múteremház felújításának irányítója, vezetője Bánkuti András, Kincses Károly és Kolta Magdolna. Károly 1999–2000-ben a Magyar Fotográfusok Háza művészeti vezetője, kurátora. Magdi és Károly mint alkotói páros 800-nál több kiállítást rendezett Magyarországon, Európa, Anglia és az USA számos városában. Közösén több mint 60 fotográfiai szakkönyvet adtak ki. Kincses Károly 2017-től az MMA levelező, majd 2023-tól rendes tagja.

Kedves Károly!

A Magdi-fának látható és láthatatlan gyökerei nagyon mélyek, és az égbe nyúló lombkoronáján vibráló Égi lámpásunk a Nap, csillámló fényei és a Balaton Hold-fény hídja összeér, találkozik, mert összetartozik. Én hiszem, hogy Magdi, a Társad itt van velünk, nem ment el soha, testben távozott, de mindvégig veled maradt és mind azokkal, akik tisztelték és szerették. Ez a díj méltó helyre került. Egy élő lélek és élő társ szellemi munkássága révén, a magyar fotótörténet alkotóin keresztül, az idők végezetéig, amíg még lesz magyar, ott a helyetek a Magyar Szellemi Örökség Panteonjában.

Jelenczki István

*****

A generációkon átívelő Fornet család szolgálata

A *Fornet de la Quehardière* francia nemesi származású, hugenotta család. 1686 körül telepedtek le a Felvidéken. Leszármazottjaik három generáción át jeles evangélikus lelkészek voltak. Az első címerük jelmondata, mely minden családtag szellemiségét a

mai napig tükrözi: „*Manus haec inimica tyrannis*”, magyarul: „*Ez a kéz a zsarnokok ellensége*”.

Híressé vált tagjuk *Fornet Kornél* Strázsán született 1818-ban. 1843-tól mérnök, önként állt katonának és Klapka tábornok parancsnoksága alatt részt vett a téli hadjáratban, Buda ostrománál érdemrendet kapott, őrnagyi rangban megalakította Máramaros megyében a IV. utász zászlóaljat. Prágay János alezredessel 1849 decemberében Amerika földjére lépett, összeállították az első külföldön megjelenő könyvet a szabadságharcról. *A magyar nemzet nevében* címmel kiáltványt adtak ki. Kormányengedéllyel pénzverőintézetet alapítottak. Rossz körülmények között élő katonatársaikat támogatták. Fornet elismerésnek örvendett az amerikaiaknál: az országos központi gazdasági egyesületnek igazgató választmányi tagja, az állami történelmi társulatnak pedig dísztagja volt. 1860-ban kerülete képviselőként küldte a törvényhozásba. Lincoln elnökké választásakor nevük egy szavazócédulán szerepelt. Az amerikai polgárháborúban Frémont tábornok mellett harcolt, Halleck tábornok megbízására ezredesi rangban megszervezte a New Jersey-i 22. önkéntes gyalogezredet. A magyar amnesztiarendelelet után hazatért. Vácon érte a halál 1894-ben.

A Fornet család egy négy generációból álló orvos dinasztiát is adott a hazának.

Fornet Kornél fia, *Fornet Elemér* 1863-ban született Tokajban. A párizsi orvosi karon Charcotnál tanult, majd a Kolozsvári Egyetem Belklinikáján tanársegéd, utána Marienbadban fürdőorvos volt haláláig. Belgyógyászként, illetve nőgyógyászként praktizált, a betegségeket elméleti szinten is kutatta. Az egyes gyógyforrások ásványianyag összetétele, a forrásvizek indikációi, kontraindikációi foglalkoztatták.

Fornet Béla 1890-ben született Párizsban, Budapesten szerzett orvosdoktori oklevelet. A Korányi Klinikán, ezt követően a Bálint Klinikán dolgozott, s közben Budapesten magántanári képesítést szerzett. 1930-ban a Debreceni Belklinika vezetője és a Debreceni Ápoló- és Védőnőképző Intézet igazgatója volt. A klinikáján röntgen laboratóriumot szervezett és rutinvizsgálattá tette az EKG-t. Szívügyének tekintette az orvostanhallgatók oktatását, felkészültsége, közvetlensége és kiváló előadásmódja mindenki számára élményt jelentett. A kutatást sohasem tekintette öncélúnak, azt vallotta, annak mindig a beteg érdekét kell szolgálnia. Tudományos munkája középpontjában az allergológia és gasztroenterológia állt, melyhez a hepatológia és az endokrinológia is kapcsolódott. Több nyelven publikált, tanulmányaival nemzetközi elismertségnek örvendhetett. Az 1940-ben kiadott *A belgyógyászat alapvonalai* című tankönyve hiánypótló volt.

A Wiener Archiv für Innere Medizin szerkesztőbizottság tagja, a Magyar Belorvosok Egyesületének, majd a Debreceni Orvosegyesület elnöke. A II. világháború alatt francia hadifoglyokat bújtatott a klinikán. 1944-ben öt személyt mentett ki a miskolci gettóból, a hortobágyi kitelepítetteket pedig kitalált ürüggyel, hamis diagnózissal mentette a klinikán. A nyilasterror elől Budára menekült, majd visszatért Debrecenbe, ahol a

Debreceni Egyetem rektora volt. A Belgyógyászati Klinikán egy jól szervezett, igényes, magas szintű, országos és nemzetközi ismertségű iskolát teremtett. Közel négy évtizeden át oktatta az orvosok generációit, irányította a betegellátást és a tudományos munkát. Fontosnak tartotta, hogy az orvosok érdeklődése és felkészültsége ne csak egy szűk területre korlátozódjék, hanem holisztikus szemlélettel a tudomány egészének fejlődését követve közelítsék meg a betegek problémáit. „*Salus aegroti suprema lex esto*”, „*A beteg érdeke a legfőbb törvény*” – vallotta. A Debreceni Orvostudományi Egyetem 1993-ban Fonet Béla emlékéremet alapított, 2012-ben pedig az I. számú Belgyógyászati Klinika főbejárata előtt felavatták mellszobrát. Egyéniségét a Pátzay Pál által alkotott érem körirata tömören foglalja össze: „*Humanitás, Éleslátás, Kritikai Készség, Pontosság és Igényesség Harmonikus Egysége*”.

Fonet professzor egyetlen fia, *Fonet László*. Orvosi és jogi tanulmányait Budapesten és Debrecenben folytatta. A II. világháború idején, a doni katasztrófánál is orvosként szolgált, ahonnan hadirokkantként tért haza. 1949-ben, a Czebe Valér-féle koncepció perben kötél általi halálra ítélték. Édesapja jelezte kollégáinak, hogy másnap nem tud részt venni a reggeli megbeszélésen, mert Budapestre kell utaznia. Később mikor visszatért elmondta, hogy a fiától búcsúzott kivégzése előtt, akire nagyon büszke. Neve szerepel a Petőfi híd melletti park emlékművén, emlékét kopjafája is őrzi a Rákoskeresztúri Új Köztemető Nemzeti Gyászparkjában.

Fonet László két fiúgyermeket hagyott maga után: Bélát és Lászlót. Idősebb fia *Fonet Béla József* 1968-ban végzett a SOTE-n általános orvosként. Radiológusi pályafutását a SOTE Radiológiai Klinikán kezdte, majd a Fővárosi István Kórház és a Haynal Imre Egyetem Radiológiai Klinikájának vezetője volt. 1980 és 1985 között a Jáhn Ferenc Délpesti Kórház Izotóp Osztály osztályvezető főorvosa. Hazánkban elsőként ő foglalkozott az MR vizsgálatokkal. Ösztöndíjjal egy évet töltött a Massachusetts General Hospitalban. 2007-től a Miskolci Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar tanára, professzor emeritusa. 22 éven keresztül a Magyar Radiológusok Társasága főtitkára és elnöke. Sokat tett a nemzetközi és a határon túli magyar radiológus kapcsolatok ápolásáért és támogatásáért. Nemzetközi radiológus társaságok tiszteletbeli tagja, melyek emlékéremmel ismerték el munkásságát. A Francia Köztársaság 2011-ben az *Ordre des Palmes académiques* kitüntetés tiszti fokozatát adományozta neki a francia-magyar radiológus kapcsolat megalapításáért és az együttműködésben vállalt szerepéért

Az ismertetett életutak azt bizonyítják, hogy a francia nemesi származású, magyarrá lett Fonet család „*mindenik tagja bámulatos eredménnyel küzdötte fel magát, mindenik hazán kívül is tett a hazáért. Életükkel és működésükkel hírt, nevet, becsülést szereztek még ellenségeink előtt is a magyar névnek.*” A család minden tagjára jellemző a mélységes humánus, áldozatvállalás a közjó szolgálatában. Ezek alapján méltók a Magyar Örökség díjra.

Prof. Dr. Paragh György

Magyar Örökség és Európa Egyesület
adószám: 18232101-1-42

Székhely: 1078 Budapest, István u. 2.
Postacím: 1131 Budapest, Koma utca 11.
magyarorokseg1995@gmail.com
Tel.: +36 30 9416-202
www.magyarorokseg.hu

**Kérjük a Magyar Örökség és Európa Egyesületnek szánt adományát,
jövedelemadója 1%-át küldje az alábbi bankszámlánkra:**
K&H Bank: 10200971-21523575-00000000

**A Magyar Örökség és Európa Egyesület,
valamint a Magyar Örökség díj fő támogatója
az Agrárminisztérium és a Hungarikum Bizottság.**

AGRÁRMINISZTÉRIUM

Támogatóink:
Schmitt Pál volt köztársasági elnök
Állatorvostudományi Egyetem
Vincze László és Fiai Papírmerítő Műhely